

Зоран Ч. Вукадиновић

ХРАМ СВЕТОГ САВЕ У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ Поводом 110 година од почетка изградње

САЖЕТАК: Шиптарски злочин из марта 2004. године оставио је велике трове и на храмовима Српске православне цркве. Један од тих храмова је и онај у јужној Косовској Митровици посвећен Светом Сави. Имајући у виду чињеницу да је 6. августа 2007. године 110-а годишњица од почетка зидања, веома важне догађаје и људе који су обележили, свако на свој начин, тај век, и његову данашњу судбину, требало би се подсетити најзначајнијих чињеница из историје овога храма и народа који је живео у околини.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: црква, Стара Србија, Одбор за изградњу, добротвори, црквено-национални радници, културна делатност цркве

ИДЕЈЕ О НОВОМ ХРАМУ

У време робовања под Турцима, делатност Српске православне цркве била је од предсудног и непроцењивог значаја за одржавање националног духа српског народа. Она је све време једина дизала свој глас у одбрану српског становништва. Градња манастира и храмова као стожера српске духовности био је зато један од њених примарних задатака. Због тога се и предузимало све да свако место добије свој храм.

Косовска Митровица је варош која је последња, за време турске владавине, изградила своју православну цркву. У листу *Цариградски гласник*¹ у чланку анонимног аутора наводи се да је на „тако лепом месту најмања црква од наших... да се служба Божија вршила у некој малој кућици адаптираној за то, тако да је чиста срамота да се каже да се у тој кућици поје Господу Богу”. У истом броју објављено је да је „тамошњи кајмакам сазвао старешине народа да пита имају ли одакле да почну да граде цркву”. Било је то довољно да чланови митровичке православне Црквене општи-

¹ *Цариградски гласник*, (1895) Цариград, бр. 2 од 21. јануара, 2

не, на челу са деловођом, који је најчешће био и учитељ, и председником, обично богатим трговцем, и виђеним грађанима, поведе акцију за подизање цркве у својој општини. Истина је да је дозвола (ферман) за подизање цркве у Митровици издата 25 година пре тога, али црква није подигнута због сиромаштва грађана.

Током 1895. године много је урађено на припреми за изградњу цркве. Анонимни дописник (можда Богдан Раденковић, прим. З. В.) из Митровице је јавио: „Овдашњи Срби спремају се да граде нову цркву, сад спремају материјал, те на пролеће ће да отпочну ако Бог да. Ограду око дворишта где ће бити нова црква, овога су лета довршили. Сад је код нас општина уредила школски одбор који ће да води рачуна о школи и школском имању”².

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Зидање нове цркве која ће носити име *Храм Светиоџ Саве* отпочело је 6. августа 1896. године. Одбор за изградњу извршио је све припреме, а добротвори су били позвани да дају прилоге. Камен темељац цркви ударио је Дионисије, први Србин митрополит Рашко-призренске митрополије. Два дана раније, у недељу 4. августа 1896. године уприличена је велика свечаност којом приликом је вршено уписивање добровољних прилога. Добровољних прилога било је и касније и *Цариградски гласник* их је редовно објављивао. Тако у поменутом недељнику из пера Јанићија Славковића је остало записано: „Стана, жена покојног Стојана Бадовца дала 100 гроша за зидање цркве”³.

Списак дародаваца, гостију и грађана Митровице и околних села, који су добровољне прилоге дали 4. августа 1896. године, на сам дан полагања темеља, објављен је у *Цариградском гласнику*⁴. Имајући у виду вредност овог текста заслужује да га наведемо у целости.

„Његово преосвештенство, архијепископ и митрополит Рашко-призренски г. Дионисије 372 гроша, црква Вучитрнска храм св. Илије 320 гроша; Вукаило Божовић, свештеник из Колашина 1 јуница и 124 гроша; настојатељ манастира св. Аранђела код Гилана 92 гроша; настојатељ манастира Соколица код Митровице 31 грош.

Из Митровице – Милић Даниловић, трг. 432 гроша; Михаило Николић, трг. и браћа Цирић по 384 гроша; Коста и Алимпије Спасић 376 гроша; Мина Даниловић, трг. 320 гроша; Тодор Илић, Рака Крстић бојација, Јован и Живко Остојић по 256 гроша; Јака Х. Јакић мех., Гига Остојић обућар, Димитријр Карамика трговац, Ђорђе Марина механ. по 192 гроша.; Мита Анастасијевић, ашчија 128 гр.; Јован Симић прота, Срећко Остојић, почасни прота; Дан. Катанић, учитељ, Јосиф Поповић учитељ,

² *Цариградски гласник*, (1895) Цариград, (21. децембар), 2

³ *Цариградски гласник*, (1899) бр. 22, 2

⁴ *Цариградски гласник*, (1896) бр. 34 од 12. септембра, 2

Јован Мирковић бојација, Михаило Денић механ.; Витко Миловановић тргов.; Димка и Коста лебари; Пера Пећанин ковач; Трајко Дачић дунђерин, Живко и Трајко Петковић; Станица Ар. Никола по 124 гроша; Филимон Мијатовић свештеник 115 гр; Цветко Илић 92 гр; Милун П. Радивојевић, Спасоје Јаковљевић мех.; Илија Ракић лебар по 69 гроша; Лука Јанчетовић кожар, Витко Аритоновић бакалин, Риста Бадовац трг., Сазда Данчетовић бакалин, Ђоша Пановић кројач, Јордан Чауш, Стојан Обрин ковач, Јорга Симић мех., Никола Трајковић ковач, Јеротије Ристић, Василије Танасић, Недељко Милићков., Миле Ђурић, Јеротије Алексић, мех. И Живко Јефтић мех. по 54 гроша; Сима Лаушевић колар 50 гроша.; Јефта Јосифовић ћурчија, Роса поп Фил. Мијатовић, Марија Јов. Маринковић, Дим. Живковић, калајџија, Никола Зафировић тенећџија, Анђелко Димић грнчар, Аврам Чедић мутавџија, Младен Аксентијевић лебар, Спаса и Марко Ристић и Живко и блага Стевић по 4 гр.- Гвозда Савић дунђерин 30 гр.- Василије Данић грнчар, Сава Јовановић, Максим Вукадиновић, Дена Живић мутавџија, Радивоје Костић, Раде Петковић мутавџ., Лазар Тошић бакалин, Неша Симић, воденичар, Милан Миленковић, Дим. Трајковић ковач, Милутин Стевић грнчар, Трајко Ђекић, Рама заптија по 23 гроша.- Јаћим Димић, Петар Стааменковић по 12–20 гроша.- Мирче Петровић мутавџија 5 гроша.- Ајра рибар 2 мајстора.

Из Вучитрна: Јарга Ђамиловић, трговац 64 гроша; Радован Николић учит. 54 гр; Акса Андрејевић грнчар, Апостол Елезовић трг. и Гвозда Димитријевић кројач по 23 гр; Арса Студић кожар 11–20 гроша.

Из села Свињара: Данче Радивојевић 23 гр; Гапа Николић 5 ока и Миладин Млађевић 30 ока пшенице; Вукан Симић, Миладин Вукадиновић и Трајко Јовић по 11 гр. и 20 пара.

Из села Ловца: Раденко Милутиновић 1 јуница и из Вилишта Арса 50 ока пшенице.

Из села Кориља: Милета Гвоздић 124 гр; Дана Радовановић 23 гр; Живко Аксентијевић 60 ока пшенице; Миљко Млачић и Милета Миленковић по 50 ока пшенице; Гвозда Миловановић, Петко Васић, Груја Милетић, Дена Радуловић и Раде по 30 ока пшен.

Из села Житковца: Рака Радојковић и Радивоје Вукићевић по 100 ока пшенице; Мила Милосављевић 50 ока пшенице.

Из села Јагњеница: Милентије Стевић 100 ока пшенице; Стеван Ристић 1 јаре.

Из села Рударе: Петко Недељковић и Радојку Николић по козу; Трајко Анђелковић, Груја Марковић, Вукица Марковић, Фића Милић, Теодосије Лалашевић, Вучко Недељковић и Јоле Вучић по 50 ока пшенице; Јоле Јосифовић 20 ока пшенице.

Из села Зупче: Риста Веселиновић и Срећко Радисављевић по 5 мајстора

Уписало се свега: 9897 гроша и 20 пара, 1180 ока пшенице, 2 јунца, 1 ован, 2 козе, једно јаре и 12 мајсторских надница.

Свима дародавцима нека је вечита хвала! Нека им Бог приложио многоструко накнади и св. Сава нека излије на њих свој свети благослов.”

29. августа 1896. год.

Митровица

ОДБОР

за зидање цркве

Неколико дана после ове свечаности Петар Тодоровић у тада популарним београдским новинама пише „варошица која се налази на завршетку Косова Поља, на ушћу Ситнице у Ибар испод шиљастог брда Звечана ће добити цркву”.⁵

ИЗГРАДЊА ХРАМА

Изградња цркве текла је споро и са честим прекидима. Највећи проблем, поред недостатка новчаних средстава, био је бес Арнаута због почетка изградње цркве. Србијански конзул у Приштини, Иван Иванић у често цитираној књизи *На Косову*, о овом проблему је написао: „Срби у Митровици имају и једну малу цркву којом се служе док им се не доврши нова црква, храм св. Саве, коју су прегли да подигну по новом модерном плану. У томе им се чине велике сметње, нарочито заслужном им свештенику и учитељу Јанићију Славковићу, кога су због подизања нове цркве омрзли сви Арнаути”.⁶ Поп Јанићије био је принуђен 1902. године након познате колашинске афере, да напусти Митровицу заједно са супругом Даринком, учитељицом.

Србијански, конзул у Приштини Тодор Станковић у свом делу *Пућине белешке по Старој Србији*, описујући свој пут по Косову у одељку Митровица је забележио: „У Митровици обиђосмо новозапочету цркву храма св. Саве, којој основи зидови још не беху над земљом. Црква се ова подиже на врло добром месту у великом и ограђеном дворишту. Зидање се је привремено престало, јер општина нема пара да рад на зидању продужи”.⁷

Почетак изградње цркве пратила су убиства, пљачке и насиље над Србима у Митровици и околини. На удару су посебно биле цркве које су често скрнављене и харане. О томе је било вести у листу *Ускок*.

„Хајдуци Шабан Коприва и Хусејин Делић са својим родбинама затворили су путеве између Колашина и Митровице, да нико не може ни из Колашина у Митровицу, ни из Митровице у Колашин”.⁸

„Митровица 16. пр. Месеца, ноћу, лопови обише цркву у сред вароши и поараше је. Однета су три кандила...”⁹

⁵ *Мале новине*, (1896) Београд 2. септембар, 3

⁶ Иванић, Иван (1903). *На Косову. Са Шара по Косова на Звечан*, Београд 141–142

⁷ Станковић, Тодор П. (1910). *Пућине белешке по Старој Србији 1871–1898*, Београд 163–164

⁸ *Ускок*, (1896) 14. јануар. (Лист је излазио у Београду 1895–1897. год. Власник и одговорни уредник Павле Карарадованови).

⁹ *Ускок*, (1896) 5. мај

„У срезу митровачком похарали су Арнаути осам српских цркава, а међу њима и цркву у Митровици”¹⁰.

„6. јула напала су 6 Арнаута попа Вићентија Савића, по повратку из Митровице. Затим су опљачкали и испребијали Крсмана Вуковића из Бугарића и отели 4 коња”¹¹

Пошто је подизање цркве било од великог интереса за српски народ чинило се све да се обезбеде новчана средства како се радови не би обуставили. На иницијативу Јанићија Славковића Конзулат Краљевине Србије у Приштини је 1897. године упутио предлог Министарству просвете и црквених послова да се да дозвола Црквено-школској општини за прикупљање прилога за цркву по народу у Турској и Србији. Захтев је прихваћен, стигло је и званично одобрење и Јанићије Славковић је током 1898. године прикупио неопходна средства за изградњу цркве.

За подизање цркве у Митровици била је веома заинтересована и влада Краљевине Србије. Службеник приштинског конзулата М. Марковић у акту од 5. јуна 1904. године упућеном Николи Пашићу, министру иностраних дела писао:

„У Митровици има да се доврши један започети посао. Онамо се почела зидати лепа црква, већином од камена. Изидана је до другог реда, дакле не половина...”

Захваљујући помоћи Србије, изградња цркве је, иако споро, ипак напредовала. У лето 1904. године представници Црквене општине, прота Анђелко Нешић и деловођа Арсеније Поповић обезбедили су значајна средства на основу утицаја Богдана Раденковића на Владу Србије. Захваљујући тим средствима, и помоћи која је стално пристизала црква је стављена под кров 1909. године.

Након ослобођења Косова и целе јужне Србије и Старе Србије 1912. године, у незавршеној цркви је обављена служба. Чинодејствовали су свештеник Анђелко Нешић и прота Живко Грујић.

У ратним околностима у каквим се налазила Србија 1912–1915. године, није било ни прилике ни могућности да се црква заврши.

Коначно, црква је завршена тек половином 1921. године. Велики проблем набавке црквеног звона решио је мајор Александар Јовановић из команде војног гарнизона у Митровици. Купио је звоно, поклонио га цркви на Видовдан 1921. године. На звону је исписано: „Храм Светог Саве Кос. Митровица. У спомен палих јунака за ослобођење Косова 1912–1918 чију ће славу преносити ово звоно широм Косова.”

Освећење цркве обављено је 17. јула 1921. године, а том приликом у граду је организована велика народна свечаност. Сам чин освећења цркве обавио је владика Рашко-призренски Михаило.

¹⁰ Ускок, (1896) 15. септембар

¹¹ Ускок, (1896) 22. септембар

АРХИТЕКТУРА ХРАМА

Пројекат храма израдио је угледни професор Београдског универзитета Андра Стевановић. Сложене послове изградње храма извели су чувени мајстори из Велеса, зидове је осликао Димитар Папрдишки.

Монументални храм је подигнут у српско-византијском стилу, а основу чини уписани крст 15 пута 23 метара, висине преко 25 метара, док је дебљина зидова 0,90 метара. Храм је зидан од камена којим је и поплочан и црквени под. Унутрашњост храма је веома украшена и има пуно светла. У пространом олтару смештен је мермерни свети престо величине 1,40 пута 1,40 метара. Испред предњег дела олтара је крст са Христовим распећем. Импозантно дело представља сам иконостас испред којег се налази архијерејски трон и престо за крунисање владара. С леве и десне стране иконостаса, поред јужних и северних врата, смештене су певнице. Пространа галерија за црквени хор овалног облика подигнута је у западном делу храма изнад главног портала.. На иконостасу централни део заузимају црквене двери са позлатом. Све иконе на њему су изузетне лепоте и вредности, а посебно се истичу Богородица са малим Христом, Исус Христос, Јован Крститељ, свети Архангел Михаил и Свети Сава. На врху иконостаса доминира велики крст са Христовим распећем.

Средства за унутрашње радове је обезбедио чувени индустријалац и тадашњи народни посланик Раде Брушија, дарујући их у име породице¹².

ЗВОНАРА

Вредни мајстори из Велеса на само неколико метара од главног улаза у цркву направили су дрвену звонару која је остала све до 1938. године. На истом месту подигнута је нова звонара од камена и печене цигле. Податке о звонари налазимо у књизи *Храм Светиоџ Саве у Косовској Митровици* аутора Љубише Пантовића.¹³

„До 1938. године налазила се северозападно од цркве стара дрвена звонара са једним звоном. Те године довршена је нова звонара, чија је градња започела 1937. године. Нова звонара у архитектонском погледу, у потпуности је прилагођена стилу и висини цркве и са њом чини јединствену целину. У доњем делу грађена је од тесаног камена, док се у горњем делу наставља печеном опеком. На све четири стране у горњем делу импозантни су уграђени крстови од белог мермера, висине око три метра. На звонари, од 1938. године постоје три звона и то: мало, средње и велико.

¹² В у к а д и н о в и ћ, Зоран Ч., Б о г а в а ц, Милован (2001). *Српска просвета и култура у Косовској Митровици 1836–1941*, Приштина – Лепосавић 289–290.

¹³ П а н т о в и ћ, Љубиша, (1896) *Храм Светиоџ Саве у Косовској Митровици*, Кос. Митровица

Сва три потичу из Земуна (ливница Пантелића). На звонари је, пред Други светски рат, инсталиран сат који је за време рата престао да ради.”

КАПЕЛА НА ПРАВОСЛАВНОМ ГРОБЉУ

Са прикупљањем прилога за подизање капеле на православном гробљу у Митровици почело се још првих недеља 1933. године. Један од бројних приложника био је и краљ Александар Карађорђевић¹⁴.

Ради сећања на оне десетине Срба које су обесили окупатори 1915–1918, прикупљена су велика средства за изградњу спомен капеле. На предлог пододбора *Друштва Кнегиње Љубице* из тих средстава је требало искористити за подизање капеле 1936. године. Уместо спомен-капеле (није још подигнута) постављене су само три мермерне плоче. На првој плочи су имена добротвора. На другој имена обешених Срба а на трећој су имена прилагача новца за капелу. Капелу је освештао његово преосвештенство епископ Рашко-призренски Серафим. Из пера дописника *Јужне трибуне* М. М. Вукадиновића види се да су „грађани Косовске Митровице на овај начин дали видни доказ о поштовању својих предака и бораца који су положили своје животе за Слободу и Уједињење”¹⁵.

ЦРКВЕНО ГРОБЉЕ

Љубиша Пантовић је, у истој књизи, оставио запис о црквеном гробљу:

„У порти цркве, са њене јужне стране, налазило се гробље које се, услед недостатка средстава за градњу цркве користило до 1886. године. Такође, према казивањима, део гробља се налазио и западно од садашње зграде *Митрополије*. Оба ова дела служила су за сахрањивање оних Срба који су живели у близини цркве, док је старо кукавичје гробље (где се некада налазила црква Светог Димитрија) служила за Мијат-махалу, односно за „светостефанце”, као и за њихове рођаке из села Суви До. Сахрањивање у порти вршено је све до 1913. године, када је гробље пребачено преко реке Ситнице на нову локацију, где се и сада налази. Од свештеника, на старом гробљу је сахрањен прота Јован Симић, 1905. године. На ново гробље сахрањени су: прота Анђелко Нешић, протејереј ставрофор и архијерејски намесник Анђелко Шопић, протојереј ставрофор Стојан Гвоздић и протојереј ставрофор и архијерејски намесник Владимир Поповић”¹⁶.

¹⁴ *Вардар*, Скопље (1935) 20. октобар

¹⁵ *Јужна трибина* (1936) бр. 3, К. Митровица

¹⁶ Пантовић, Љ., *нав. д*, 56

ЦРКВЕНО-ШКОЛСКА ОПШТИНА И КУЛТУРНА ДЕЛАТНОСТ ЦРКВЕ

Црквено-школска општина у Косовској Митровици је деловала као среска општина. Поред председника, који је обично био месни свештеник, у управи су још били и народни представници и деловођа, обично је то био учитељ. Управа Црквено-школске општине се бринула за рад цркве и школе, обезбеђивала потребан инвентар и по потреби књиге за сиромашну децу. Истовремено средства су обезбеђивана и за културно-уметнички рад који се одвијао преко школе и културно-уметничких друштава.

Свештеници митровачке цркве били су хонорарни наставници веронауке у гимназији и стручним школама и руководили школским хорovima.

Митровачка је црква још осамдесетих година 19. века имала свој хор који је наступао на школским прославама Светог Саве и другим свечаностима у граду. На њено заузимање дошло је до оснивања првог културно-уметничког друштва Звечан почетком 20. века које је имало неколико секција и било под директним патронатом митрополита Нићифора (Перића). Црквено-грађански хор који је деловао у оквиру православне цркве Светог Саве имао је и до сто чланова и све до тридесетих година 20. века свечаности у граду нису се могле замислити без његовог учешћа. Када је после тога прерастао у градско певачко друштво Нушић постао је аниматор музичког и културног живота у К. Митровици и стећи ће оправдану славу једног од најбољих друштава у држави.

Посебну заслугу митровачких свештеника представља њихов допринос оснивању школске књижице са читаоницом. Дарујући своје књиге и новчане прилоге за куповину нових књига створили су основ за отварање библиотеке у граду. Свештеници су учествовали у јавном животу града, деловали у свим хуманитарним и националним клубовима и удружењима. О њиховом раду и раду осталих Срба на пољу културе сведочи и песма Алексе Шантића:

Србима у Митровици на Косову
Који су започели зидати цркву, храм св. Саве

Ја не снивам ...моју душу
Анђеоска дижу крила,
Па Косову лети равном
Да вас грли, браћо мила?

Да вас грли, и да љуби
Ваше лице, ваше чело,
На које је мутно доба
Мученички вјенац сплело;

Да вас љуби, да вам сузом
Својом вељу радост каже:
Благо робу, благо земљи
Где се братац с братом слаже!

Ви сте браћа, ви сте људи,
Зажижници српске зоре,-
Свете сјенке са Косова
Благослови вам данас зборе.

Цјело Српство данас клечи
И крст часни меће на се,
А молитва чиста, света
У висини таласа се:

„Дај им, Боже, воље јаке,
Да издржат муке могу,
Да изврше свето дело,
Посвећено теби, Богу;

Па кад кубе сјајног храма
У твом јарком сунцу сине,
И забрује звона света
Јасним звуком са висине,

Чуј молитву њиног срца,
Чуј им жеље, чуј им гласе...
Па нек јекне Шар – планина:
„Српству зора родила се!”

Алекса Шантић (песма написана 1912. г.)

ЦРКВЕНО-НАЦИОНАЛНИ ТРУДБЕНИЦИ И ДОБРОТВОРИ

Јанићије Славковић

Учитељ, свештеник и национални трудбеник Јанићије Славковић рођен је у Митровици¹⁷. Након основне школе уписао се у призренску Богословско-учитељску школу и завршио је школске 1886/87. године. Наредне школске године био је учитељ у основној школи у којој је некада био ђак. Истакавши се као културни и национални радник постао је непожељан за турску власт, а посебно за Арнауте од којих је стално оптуживан.

¹⁷ Вукадиновић, З., Богавац, М., *нав. д*, 141–142

Био је један од оних Митровчана који су највише придонели подизању новог храма Светог Саве у овом граду. Као председник Црквено школске општине неуморно ради на прикупљању прилога уз свесрдну помоћ српског конзулата у Приштини. Са препоруком конзулата и призренског митрополита, а као изасланик митровичке општине отишао је 1908. године у Србију, обилазио многе градове и прикупљао новчане прилоге за грађење цркве. Због сталних претњи по живот од Арнаута морао је у два наврата да се спасава бекством у Србију. Први пут 1902. а онда и 1904. године. После тога није радио као учитељ и обављао је само свештеничке послове. Једно време био је и председник духовног суда у Призрену у чину протојереја. Са супругом, учитељицом Даринком, од порода су имали синове Драгољуба, Уроша и Стевана и кћери Олгу и Косару.

Умро је у дубокој старости 1942. године.

Анђелко Нешић

Један од најпознатијих националних радника Митровице и читавог овог краја из последње деценије 19. века и прве половине 20. века је прота Анђелко Нешић.¹⁸

Рођен је у Вучитрну 1871. године у сиромашном, честитом српском дому. Школовао се у родном месту и Митровици. Након завршетка богословије службује као свештеник у Вучитрну и Косовској Митровици. Као дугогодишњи председник Црквено-школске општине много је учинио на сакупљању прилога за грађење и довршење храма Светог Саве. Стекао је и уживао велики углед не само народа и свештенства у непосредном окружењу већ и у највишим врховима православне цркве и политичког и националног живота Србије. Био је одликован орденом Светог Саве и многим другим одликовањима.

После краће болести прота је преминуо у К. Митровици 1941. године. Сахрањен је уз почаст и уз учешће народа какви следују само највећим родољубима.¹⁹

Живко Грујић

Свештеник и митрополитски намесник Живко Грујић рођен је 16. јануара 1878. године у селу Бресју код Приштине²⁰. У Митровици је службовао од 1906. године. Посебну заслугу исказао је у старању за довршење храма Светог Саве. Почетком 1909. године, по окончању општинских избора, постављен је за председника Црквене општине и на тој дужности остао неколико година. У сарадњи са учитељима дао је свој допринос организо-

¹⁸ Исто, 142-143

¹⁹ Богавац, Милован Ј. (2004). *Историја српске књижевности 1850-1941*, Београд - Лепосавић 23-25

²⁰ Вукадиновић, З., Богавац, М., *нав. д.*, 143-144

вању културно-просветних и забавних активности у граду у условима када је рад био строго контролисан, а најчешће и онемогућаван и забрањиван од стране турских власти.

У граду и околини, због свега што је учинио, важио је за угледну свештеничку и народну личност. Био је оснивач и члан неколико хуманих и патриотских удружења и клубова.

Умро је 22. фебруара 1946. године.

Момчило Нешић

Рођен је 11. новембра 1904. године у угледној и познатој патриотској породици Нешић у Митровици²¹. По завршетку основне школе наставља и завршава гимназију. По изричитој жељи оца проте Анђелка Нешића завршава богословију у Призрену. По повратку у град, одмах је рукоположен за ђакона, а већ јанура 1927. године за свештеника. Након краћег службовања у Вучитрну, постављен је за пароха у К. Митровици. Друштвено-политички веома активан, и ради у многим културним, хуманим и националним друштвима и организацијама. Од јануара 1935. године био је стални хонорарни наставник ниже гимназије, а предавао је веронауку и музику. Био је један од оснивача мешовитог црквено-грађанског хора „Нушић”.

Након избијања рата 1941. године са породицом остаје у граду. Као осведочени родољуб и патриота одмах се нашао у затвору. Тучен и малтретиран од стране Гестапоа и шиптарских фашиста свој животни пут завршава 23. 10. 1943. године у Београду. Убијен је у затвору.

Анђелко Шопић

Рођен је 6. јуна 1878. године у Липљану.²² Након завршетка основне школе завршио је и богословију у Призрену школске 1896/97. године. Службовао је у Липљану и Приштини. У Косовску Митровицу долази крајем 1926. године. У њој ће остати до краја живота.

Као узоран свештеник, живот је посветио савесно служећи Богу, цркви и народу. Као млад парох штитио је сељаке и помагао сиромашне, због тога је био поштован од свих грађана. Са највећом љубављу помагао је сваки хумани рад, морално и материјално. Свеукупним радом он је стекао право да га назовемо народним трудбеником.

Умро је 1955. године. Испраћен је са великом тугом и захвалношћу великог броја грађана Косовске Митровице, Звечана и околних села.

²¹ *Истио*, 144–145

²² *Истио*, 145–146

ХРАМ СВЕТОГ САВЕ ДАНАС

Храм Светог Саве налази се у такозваном јужном делу Косовске Митровице. У шиптарском делу града налази се и српско гробље са капелом. Уз помоћ, мало УНМИК-а, мало КФОР-а, Шиптари су опљачкали цркву и запалили 17. марта 2004. године. Запалили су капелу и поломили готово све споменике на православном гробљу. Вредно је помена да споменике римокатолика и Јевреја нису поломили.

У Храм Светог Саве одлази се сваке године, једанпут, 27. јануара, ако то дозволе више управне власти.

Храм Светог Саве, Косовска Митровица, 1921.

Храм Светог Саве у Косовској Митровици

u skladu s pravilima i zakonima.

Proglasiti neposredno za zakonodavni zakon, uzimajući u obzir i okolnosti koje su se dogodile, kao i potrebu da se izvrši potrebna ispravka, netko i na ovom području. Izjaviti se, kako se i drugi u ovom području. Izjaviti se, kako se i drugi u ovom području. Izjaviti se, kako se i drugi u ovom području.

U skladu s pravilima i zakonima, moramo ga izvršiti i na njegovu namenu i izvršiti u skladu s pravilima i zakonima.

Senatorski
Izjaviti se, kako se i drugi u ovom području.

DIPLOMATSKI ARHIV
IZ OBLASTI KRAJEVA
ZA IZJAVITI SE, KAKO SE I DRUGI U OVOJ OBLASTI.

Prezident
Antoni Kukuljinec
Ivanović, Matko Jukić
Miro Jukić
Ljiljana Kukuljinec
Ljiljana Kukuljinec
Ljiljana Kukuljinec
Ljiljana Kukuljinec
Ljiljana Kukuljinec

U skladu s pravilima i zakonima, moramo ga izvršiti i na njegovu namenu i izvršiti u skladu s pravilima i zakonima.

СРПСКО КРАЉЕВИНСКО ПОШТАРАТ
у Београду

Consulat du Royaume de Serbie
à Vienne

18. јуна 1902.

№ 34.

Господине Министре Предсудне.

Као што ћете из привременог извештаја / Црнево Дисциплинарно-судског Колегјума Министарства Правде извести издати, у Министарству је сада на реду издати извештај са савјету Савјетника, које се не морају стављати решити, ако ми изи не диме узврати својерачу комитору, која је у овоме случају водила у министарствима одлучила.

Пошто је Министарство на основу, с једним свјетом, да тако водила, као географско, економско-саобраћајно и политичко-справносна тачка, где се нарочито уједињавају и укључавају наука и праксијска изматрени. О овоме држимо, да ми није мисли. Ако ми настављајути. Свака је родан ваљан, срећан, умишан и одважан свештеник, који има мале споредне као и главне наука. Како је истако да се декорацији свештеник итакошан, као Јанковије Филозоф, акадијка због Министарства државне истако, да неставом у једну. Јако ми сада истако државна државника. На основу писана Голеодина Министарства одлучио је да Валу

Господину,
Господину Виш. Архиепископу Д. Вујићу
Предсуднику Министарства Правде
Министару Новосадског Влада
и т. д. и т. д. и т. д.
У Београду

Господине Министре,

Ваше предложение относительно исполнения
обязанности по 15 февраля 1897 г. № 399,
а именно на моему инициативе сдать 1000
как гражданскому обществу, и на мое имя, и на
имя моему Председателю Комитета и прочим
и исполнить по мере 500 гектаров. Считаю же
да и исполню я и 500 гектаров, и на мое же
имя, и на имя моего сына, и на имя моего
племянника, и на имя моего друга, и на имя
моего соседа, и на имя моего знакомого,
и на имя моего друга, и на имя моего
соседа, и на имя моего знакомого, и на имя
моего друга, и на имя моего соседа, и на имя
моего знакомого, и на имя моего друга, и на имя
моего соседа, и на имя моего знакомого.

Господину Министру Председателю
10 Сентября 1897 г.
3 Сентября. Ян Савилов
Секретарь

Господину
Господину В. М. Мухоморову
Господину Министру Председателю
Министерства Финансов
от 3. и 5. и 7. 9. 1897 г. 3 Сентября

THE TEMPLE OF ST. SAVA IN KOSOVSKA MITROVICA

by

Zoran Č. Vukadinović

Summary

Activity of the Serbian Orthodox Church during the enslavement under the Turks was of decisive and invaluable significance for maintaining the national spirit of the Serbian nation in the region of the Old and South Serbia. The construction of monasteries and temples, as the centres of Serbian spirituality, was the primary goal of The Serbian Orthodox Church and The Government of The Kingdom of Serbia.

Kosovska Mitrovica is a small town which got its Orthodox church last. The construction of the church (1896–1921) went slowly, depending on the political and economic (mis)happenings.

Anger of the Albanians, obstinacy of the Turks, two Balkan and one world war dictated the speed of the construction of the church. The project of the church (Andra Stevanović) and of the bell-tower (Aleksandar Deroko) was also economically expensive. The executor(s) of the work, master masons from Veles and painters from Macedonia were also expensive. The church was built with the great effort of The Church Municipality and it was the spiritual centre of the Serbs in Kosovska Mitrovica and its surroundings between the two world wars.

The Temple of St. Sava celebrates a great jubilee on August 6, 2007 – the 110th anniversary from the beginning of its construction. The Serbs do not live in the so-called South Mitrovica, where the church, the bell-tower, the chapel and the cemetery are located. From the distance of 500 meters, the Serbs from Northern Mitrovica watch the burnt temple, destroyed chapel and broken monuments in the southern part of the town, waiting for the new construction of the church, of the chapel, of the cemetery...